

JEL Classification: M40; M41; H81

Жураковська Ірина, к.е.н., доцент
 Луцький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0001-9803-5874>
i.zhurakovska@lntu.edu.ua

Iryna Zhurakovska,
 Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 Lutsk National Technical University
<https://orcid.org/0000-0001-9803-5874>
i.zhurakovska@lntu.edu.ua

Сидоренко Роман, к.е.н., доцент
 Луцький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0003-1346-6486>
r.sydorenko@lntu.edu.ua

Roman Sydorenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 Lutsk National Technical University
<https://orcid.org/0000-0003-1346-6486>
r.sydorenko@lntu.edu.ua

ОПОДАТКУВАННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ ПОСЛУГ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТ ОПЕРАЦІЙ

Метою дослідження є узагальнення вимог до оподаткування податку на додану вартість (ПДВ) послуг в зовнішньо-економічній діяльності (ЗЕД) для формування алгоритмів відображення операцій в обліку та інформаційних системах, проведення перевірки таких операцій. В статті проаналізовано порядок обліку експорту та імпорту послуг з точки зору практики. Виділено недостатню автоматизацію цього процесу, що вимагає від користувачів додаткових затрат часу на опрацювання даних і їх введення в інформаційну систему. Встановлено, що у зв'язку з складним механізмом оподаткування ПДВ, багато даних, необхідних для правильного обліку і оподаткування, взагалі не відображаються в бухгалтерських програмах, що робить облік таких операцій «ручним», а значить таким, в якому більша ймовірність помилок. Податковим кодексом України (ПКУ) передбачено, що на оподаткування впливає: вид послуг та місце постачання послуг. Для операції з експорту та імпорту послуг запропоновано затвердити єдиний довідник видів послуг, який автоматично обиратиме ставку оподаткування в залежності від умов, передбачених ПКУ. Використання такого довідника в інформаційних системах спростить облік операцій, а також їх контроль. Особливо це актуально для сфери інформаційних технологій (ІТ). Наприклад, якщо надаватись послуги з розробки сайту – вони підлягають під оподаткування ПДВ, а надання консультацій з питань інформатизації – ні. Запропоновано алгоритм підготовки інформації про операції для перевірки правильного їх оподаткування ПДВ: ідентифікація послуги; визначення місць реєстрації контрагентів, визначення місця надання послуги, визначення дати послуги. На першому етапі перевіряється акт наданих послуг (інвойс), ідентифікуються необхідні реквізити та зміст послуги, перевіряється застосовувана ставка ПДВ. На другому і третьому етапі вивчаються договори ЗЕД, реєстрація постачальника і покупця, фактичне місце надання послуг відповідно до договору. На четвертому етапі перевіряється дата документів відповідно до договору, дати оплати, застосовувані курси валют на дату операцій, розрахунок курсових різниць, дотримання валютного контролю у розрахунках. В залежності від суми операцій, підлягають перевірці і контрольовані операції. Розроблений алгоритм підготовки інформації про операції для правильного їх оподаткування і подальшого контролю може бути автоматизовано в межах найпоширеніших інформаційних систем, так як передбачає використання єдиного довідника і лише єдиного додаткового реквізиту до вже діючих в стандартних версіях документів. Наявність такого обліку зменшить трудомісткість операцій і дозволить ще на початку планування операції забезпечити правильність її обліку і оподаткування на всіх ділянках облікового процесу.

Ключові слова: експорт, імпорт, ЗЕД, зовнішньо-економічна діяльність, послуга, автоматизація обліку

TAXATION OF EXPORTS AND IMPORTS OF SERVICES: AUTOMATION OF ACCOUNTING AND AUDIT OF TRANSACTIONS

The purpose of the study is to summarise the requirements for VAT taxation of services in foreign economic activity in order to form algorithms for reflecting transactions in accounting and information systems, and to audit such transactions. The article analyses the procedure for accounting for exports and imports of services from the point of view of practice. The article highlights the insufficient automation of this process, which requires additional time spent by users to process data and enter it into the information system. It is established that due to the complex mechanism of VAT taxation, many of the data required for proper accounting and taxation are not reflected in accounting software at all, which makes accounting for such transactions "manual", and therefore more likely to be subject to errors. The TCU stipulates that taxation is affected by the type of services and the place of supply of services. For the export and import of services, it is proposed to approve a single directory of types of services, which will automatically select the tax rate depending on the conditions stipulated by the TCU. The use of such a directory in information systems will simplify the accounting of transactions and their control. This is especially relevant for the IT sector. For example, if website development services are provided, they are subject to VAT, while consulting on IT issues is not. The author proposes an algorithm for preparing information on transactions to verify their correct VAT taxation: identification of the service; determination of the places of registration of counterparties; determination of the place of service provision; determination of the date of service. At the first stage, the act of services rendered (invoice) is checked, the necessary details and content of the service are identified, and the applicable VAT rate is checked. At the second and third stages, the foreign trade agreements, the registration of the supplier and the buyer, and the actual place of service provision under the agreement are examined. The fourth stage involves checking the date of documents under the contract, payment dates, applicable exchange rates on the date of the transaction, calculation of exchange rate differences, and compliance with currency control in the settlement. Depending on the amount of transactions, controlled transactions are also subject to review. The developed algorithm for preparing information on transactions for their correct taxation and subsequent control can be automated within the most common information systems, as it involves the use of a single reference book and only a single additional requisite to the documents already in place in standard versions. The availability of such accounting will reduce the complexity of operations and will allow to ensure the correctness of its accounting and taxation at all stages of the accounting process at the beginning of the planning of the operation.

Keywords: *export, import, foreign economic activity, service, accounting automation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Зовнішньоекономічна діяльність країни є одним із критеріїв ефективності економіки. Але без належного обліку і контролю ця ж діяльність може призвести до витоку капіталу із країни. В умовах повномасштабної війни зовнішньоекономічна діяльність дозволила забезпечити Україну всім необхідним, що підтримувати армію і функціонування економіки на територіях, де немає активних бойових дій. Незважаючи на війну, показники експорту та імпорту у 2022 році досить непогані. Показовим є факт, що найкращі показники експорту в передвійські роки 2013 та 2021. Протягом 2005-2022 років Україна мала негативне сальдо щодо зовнішньої торгівлі. За стабільних умов функціонування обсяги здійснення зовнішньоекономічної діяльності мали постійні тенденції до зростання. При виникненні дестабілізуючих факторів обсяги таких операцій суттєво скорочувались. Різкі негативні коливання відбулись в 2008-2009 (світова фінансова криза), 2013-2015 (окупація Криму та частини сходу України російськими військами) та 2021-2022 роки (повномасштабне вторгнення росії на територію України).

Одним з додаткових факторів впливу на експорт та імпорт є оподаткування. Загальне правило 0% ПДВ на експорт та 20% на імпорт товарів покликане регулювати і захищати внутрішній ринок. Щодо послуг, то варіацій дуже багато в залежності від виду послуги і загальне правило по експорту та імпорту товарів не діє. Має значення вид послуги, місце здійснення, реєстрація покупця, постачальника і т.д.

Складність обліку послуг в ЗЕД зумовлена вимогами ПКУ, які покликані обмежити перерахування коштів у валюті за кордон без їх оподаткування, посилити контроль за надходженням коштів. Послуги – нематеріальний продукт, який легко долає кордони, тому грошова складова цих операцій є об'єктом фінансового моніторингу, валютного, податкового контролю, аудиту. Відповідно облік таких операцій має забезпечити всю інформацію для здійснення оподаткування і можливість проведення подальшого контролю

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми. Дослідження експорту та імпорту здійснюються постійно в пошуках

уніфікованості. Коваль Л. та Коваль М., аналізуючи категорію митної вартості, пропонують активізувати заходи з гармонізації понять балансової, податкової та митної вартості товарів (Коваль, та Коваль, 2016). Оляднічук Н.В. та Підлубна О.Д. розглядаючи питання облікового характеру та документального забезпечення експортно-імпортних операцій основними напрямками вдосконалення обліку експортно-імпортних операцій пропонують: впорядкування документів первинного обліку експортно-імпортних операцій; систематизація операції аналітичного і синтетичного обліку та їх документального забезпечення; запровадження уніфікованої схеми здійснення експортно-імпортних операцій з урахуванням класифікаційних ознак об'єктів зовнішньоекономічної діяльності (Оляднічук, Підлубна, 2017). Гордополов В.Ю. запропонував шляхи удосконалення аналітичного обліку експортно імпортних операцій, акцентуючи увагу на особливостях зовнішньоекономічної діяльності (зміни валютних курсів, правила Інкотермс, вид діяльності підприємства тощо) (Гордополов, 2018). Плекан М., Мартинюк В. розглядали окремі аспекти оподаткування експортно-імпортних операцій з моменту введення воєнного стану (Плекан, Мартинюк, 2022). Матвеев М., Лебедченко В., Гайдай Г. досліджували регулювання ЗЕД в умовах війни (Матвеев, Лебедченко та ін., 2022). Юр'єва П., Микитенко Т. в дослідженні виділяли ключові позиції для обліку ЗЕД: порядок визначення резидентства платників податків суб'єктів ЗЕД; порядок визначення «національності» комерційної діяльності; порядок визначення «національності» доходу (або джерела доходу); порядок заліку сплачених за кордоном податків (Юр'єва, Микитенко, 2022). Однак дослідженням саме «логіки» обліку експорту та імпорту послуг виходячи з їх оподаткування не приділено достатньо уваги. Як наслідок, більшість операцій з нарахування ПДВ в сучасних інформаційних системах відбуваються в «ручному» режимі.

Цілі статті. Метою дослідження є узагальнення вимог до обліку і оподаткування послуг в ЗЕД для формування алгоритмів контролю цих операцій та відображення в інформаційних системах.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Обсяги експорту-імпорту послуг, за умов стабільних умов діяльності вітчизняної економіки, мають постійну тенденцію до збільшення обсягів. Різкі спади відбувались лише у роки початку військової агресії у 2014 році та початком повноцінної війни у 2022 році. Слід відмітити, що зовнішньоекономічний баланс реалізації послуг є позитивним для України – експорт завжди перевищує імпорт, що є оберненою тенденцією до балансу загальнонаціональних зовнішньоекономічних відносин (табл.1).

Таблиця 1. Динаміка експорту та імпорту послуг в Україні

Рік	Експорт послуг (млрд. дол. США)	Імпорт послуг (млрд. дол. США)	Сальдо (млрд. дол. США)	Рік	Експорт послуг (млрд. дол. США)	Імпорт послуг (млрд. дол. США)	Сальдо (млрд. дол. США)
2022	9,2	3,0	6,2	2011	14,2	6,2	8
2021	12,8	8,0	4,8	2010	12,3	5,5	6,8
2020	11,5	5,9	5,6	2009	10,1	5,2	4,9
2019	15,7	7	8,7	2008	12,3	6,5	5,8
2018	11,7	6,4	5,3	2007	9,4	5	4,4
2017	10,8	5,7	5,1	2006	7,8	3,7	4,1
2016	9,9	5,3	4,6	2005	6,4	2,9	3,5
2015	9,7	5,5	4,2	2004	5,6	2,1	3,5
2014	11,5	6,4	5,1	2003	4,5	1,5	3
2013	14,2	7,5	6,7	2002	4,3	1,2	3,1
2012	14,1	6,7	7,4	2001	3,7	1,1	2,6

У структурі послуг, що мають найбільшу частку в експорті, становлять комп'ютерні та інформаційні послуги (40,5 % у 2022 році) та транспортні послуги (32,3

% у 2022 році). Серед найбільш імпортованих послуг виділяються транспортні послуги, які становлять майже третину від загального обсягу (34,5 % у 2022 році) (табл.2).

Таблиця 2. Структура експорту та імпорту послуг у 2022 році

Вид послуг	Експорт		Імпорт	
	млн.дол. США	%	млн.дол. США	%
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	921,9	10,1	4,2	0,1
Транспортні послуги	2963,2	32,3	1040,3	34,5
Послуги пов'язані з подорожами	146,2	1,6	188,3	6,3
Послуги зі страхування	22,7	0,3	68,9	2,3
Послуги пов'язані з фінансовою діяльністю	162,4	1,8	366,7	12,2
Роялті та інші послуги пов'язані з використанням нематеріальних активів	31,7	0,4	293	9,7
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	3712,9	40,5	414,2	13,7
Ділові послуги	1026	11,2	537,3	17,8
Інші послуги	179	1,8	102,2	3,4
ВСЬОГО	9166	100	3015,1	100

Відповідно найбільш перспективним напрямком є експорт ІТ послуг, які мають особливості в оподаткуванні. Об'єктом оподаткування в процесі експорту послуг є операції платників податку з постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України. Загальним правилом є те, що місцем постачання послуг є місце реєстрації постачальника. Але є багато винятків, що передбачені у п. 186.2 і 186.3 ПКУ (п. 186.4 ПКУ). Якщо місцем постачання послуг є Україна - відповідно вони підлягають оподаткуванню за ставкою 20%, якщо місце постачання поза територією України – ці послуги не підлягають оподаткуванню. ПКУ передбачено наступні варіанти визначення місця постачання послуг: місце фактичного надання послуг, реєстрація отримувача, реєстрація постачальника, місце розташування майна (рис.1).

Рисунок 1. Варіанти визначення місця постачання послуг для оподаткування ПДВ

ПКУ визначено перелік послуг, для яких є окремі правила визначення місця надання послуг. При чому це стосується як експорту, так і імпорту. Виділено окремі правила оподаткування для послуг з рухомим і нерухомим майном, реклами, надання майнових прав інтелектуальної власності, радіомовлення і телевізійне мовлення, транспортно-експедиторських послуг, оренда.

Можна зробити висновок, що на оподаткування впливає: вид послуг та місце постачання послуг. Дохід від надання послуг визнають або на дату акту чи іншого

документа, що підтверджує факт надання послуги, або на кожен дату балансу з урахуванням вимог НП(С)БО 15 «Дохід». Для складання акту необхідна інформація про місце надання послуг, місце реєстрації покупця і постачальника, а найголовніше чітко зазначення виду послуг, що дозволить застосувати одне з правил визначення місця надання послуг з метою оподаткування (рис.2). Ці ж реквізити важливі в процесі аудиту операцій з експорту та імпорту послуг. Недостатність інформації в первинному документі вимагає дослідження договорів. При цьому важливо дотримання всіх вимог до ЗЕД договорів і врахування законодавства щодо контрольованих операцій.

Рисунок 2. Особливості складання акту виконаних робіт при наданні послуг ЗЕД

Перегляд функціоналу більшості програм з автоматизації обліку свідчить, що для правильного їх відображення в обліковій системі відсутні сформовані алгоритми. Є можливість в договорі контрагента зазначити схему податкового обліку, яка передбачає визначення в ручному режимі схеми оподаткування операцій з продажу та придбання з наступних варіантів: по оплаті, по відвантаженню, за першою подією або ж не визначати. В ручному режимі також обирається ставка ПДВ по операції. Тому кожна операція відбувається «вручну» і вимагає контролю на етапі організації обліку на підприємстві та 100% вибірки в процесі аудиту. Ці всі операції вимагають підтримки актуальних знань з обліку і оподаткування ЗЕД всіма учасниками облікового процесу: головним бухгалтером, бухгалтером з придбання і реалізації.

Доцільним було б для операції з експорту та імпорту послуг затвердити єдиний довідник видів послуг, який автоматично обиратиме ставку оподаткування в залежності від умов, передбачених ПКУ. Приклад такого довідника наведено в табл.3. Використання такого довідника в інформаційних системах спростить облік операцій, а також їх контроль. Особливо це актуально для сфери ІТ. З цілої низки послуг, які можуть надавати ці компанії, не підлягають оподаткуванню ПДВ експорт майнових прав інтелектуальної власності, створення за замовленням та використання об'єктів права інтелектуальної власності, до яких належить програмне забезпечення, послуги з розроблення, постачання та тестування програмного забезпечення, з оброблення даних та надання консультацій з питань інформатизації, надання інформації та інших послуг у сфері інформатизації, у тому числі з використанням комп'ютерних систем.

Таблиця 3. Наповнення довідника «Послуги ЗЕД» для автоматизації обліку та контролю

№ з/п	Вид послуги в рекомендованому «довідник послуг ЗЕД»	Місце постачання згідно ПКУ	Використання допоміжних даних в інформаційних системах для автоматичного оподаткування
1	Послуги з рухомим майном		
1.1	Постачання послуг, що є допоміжними у транспортній діяльності: навантаження, розвантаження, перевантаження, складська обробка товарів та інші аналогічні види послуг	Місце фактичного постачання послуг (пп.186.2.1)	За реквізитом місце (країна) складання Акта виконаних робіт присвоюється 20% ПДВ якщо Україна і без ПДВ якщо інша країна
1.2	Послуг із проведення експертизи та оцінки рухомого майна;		
1.3	Послуг, пов'язаних із перевезенням пасажирів та вантажів, у тому числі з постачанням продовольчих продуктів і напоїв, призначених для споживання		
1.4	Послуг із виконання ремонтних робіт і послуг із переробки сировини, а також інших робіт і послуг, що пов'язані з рухомим майном		
2	Послуги з нерухомим майном		
2.1	Послуги агентств нерухомості	Фактичне місцезнаходження нерухомого майна (пп. 186.2.2)	Для цих послуг має бути додатковий реквізит «Місцезнаходження нерухомого майна». 20% ПДВ якщо Україна і без ПДВ якщо інша країна
2.2	Послуги з підготовки та проведення будівельних робіт		
2.3	Інші послуги за місцезнаходженням нерухомого майна, у тому числі що будується		
3	Послуги у сфері культури, мистецтва, освіти, науки, спорту, розваг або інших подібних послуг, включаючи послуги організаторів діяльності в зазначених сферах та послуги, що надаються для влаштування платних виставок, конференцій, навчальних семінарів та інших подібних заходів	Місце фактичного надання послуг (пп. 186.2.3)	За реквізитом місце (країна) складання Акта ви присвоюється 20% ПДВ якщо Україна і без ПДВ якщо інша країна
4	Особливі послуги:		
4.1	Надання майнових прав інтелектуальної власності, створення за замовленням та використання об'єктів права інтелектуальної власності, у тому числі за ліцензійними договорами, а також надання (передача) права на скорочення викидів парникових газів (вуглецевих одиниць)	Місце, в якому отримувач послуг зареєстрований як суб'єкт господарювання або – у разі відсутності такого місця – місце постійного чи переважного його проживання (п. 186.3)	З довідника «Контрагенти» перевіряється адреса, країна реєстрації отримувача. Якщо Україна – ПДВ 20%, інша країна – без ПДВ.
4.2	Рекламні послуги		
4.3	Консультаційні, інжинірингові, інженерні, юридичні (у тому числі адвокатські), бухгалтерські, аудиторські, актуарні, а також послуги з розроблення, постачання та тестування програмного забезпечення, з оброблення даних та надання консультацій з питань інформатизації, надання інформації та інших послуг у сфері інформатизації, у тому числі з використанням комп'ютерних систем		
4.4	Надання персоналу, у тому числі якщо персонал працює за місцем здійснення діяльності покупця		
4.5	Надання в оренду (лізинг) рухомого майна, крім транспортних засобів та банківських сейфів		
4.6	Телекомунікаційні послуги, а саме: послуги, пов'язані з передаванням, поширенням або прийманням сигналів, слів, зображень та звуків або інформації будь-якого характеру за допомогою дровових, супутникових, стільникових, радіотехнічних, оптичних або інших електромагнітних систем зв'язку, включаючи відповідне надання або передання права на використання можливостей такого передавання, поширення або приймання, у тому числі надання доступу до глобальних інформаційних мереж		
4.7	Послуги радіомовлення та телевізійного мовлення		
4.8	Надання посередницьких послуг від імені та за рахунок іншої особи або від свого імені, але за рахунок іншої особи, якщо забезпечується надання покупцю послуг, перерахованих у п. 186.3 ПКУ		
4.9	Надання транспортно-експедиторських послуг		
5	Загальне правило застосовується для всіх постачань послуг, якщо ПКУ не передбачено інше	Місце реєстрації постачальника (пп. 186.4)	Якщо послуга не належить до жодної з наведених вище 3 довідника «Контрагенти» перевіряється адреса, країна реєстрації постачальника. Якщо Україна – ПДВ 20%, інша країна – без ПДВ.

Тобто якщо будуть надаватись послуги з розробки сайту – вони підлягають під оподаткування ПДВ, а надання консультацій з питань інформатизації – ні.

Пропонований алгоритм контролю операцій з експорту-імпорту послуг наведено на рис 4. Він передбачає чотири етапи перевірки операцій, на кожному з яких підлягають дослідженню певний пакет документів – аудиторських доказів.

Рисунок 4. Пропонований алгоритм контролю експорту, імпорту послуг

На першому етапі перевіряється акт наданих послуг (інвойс), ідентифікуються необхідні реквізити та зміст послуги, перевіряється застосовувана ставка ПДВ. На другому і третьому етапі вивчаються договори ЗЕД, реєстрація постачальника і покупця, фактичне місце надання послуг відповідно до договору. На четвертому етапі перевіряється дата документів відповідно до договору, дати оплати, застосовувані курси валют на дату операцій, розрахунок курсових різниць, дотримання валютного контролю у розрахунках. В залежності від суми операцій, підлягають перевірці і контрольовані операції

При імпорті послуг, для яких за попереднім алгоритмом визначено ставку оподаткування 20% відповідальним за сплату податку є отримувач послуг – підприємство України. Сплачувати ПДВ з отриманих нерезидентських послуг зобов'язані як платники, так і неплатники ПДВ. Тому вказаний алгоритм застосовується до всіх ЗЕД операцій щодо послуг.

Висновки. Нами підкреслено недостатню автоматизацію процесу автоматизації обліку та оподаткування експорту та імпорту послуг, які вимагають від користувачів додаткових затрат часу на опрацювання даних і їх введення в інформаційну систему. У зв'язку з складним механізмом оподаткування, багато даних, необхідних для правильного обліку і оподаткування, взагалі не відображаються в бухгалтерських програмах, що робить облік таких операцій «ручним», а значить таким, в якому більша ймовірність помилок. Розроблений алгоритм підготовки інформації про операції для правильного їх оподаткування і подальшого контролю може бути автоматизовано в межах найпоширеніших інформаційних систем, так як передбачає використання єдиного довідника і лише єдиного додаткового реквізиту до вже діючих в стандартних версіях документів. Наявність такого обліку зменшить трудомісткість операцій і дозволить ще на початку планування операції забезпечити правильність її обліку і оподаткування на всіх ділянках облікового процесу

Авторські внески:

Концептуалізація: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман

Зберігання даних: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман

Формальний аналіз: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Придбання фінансування: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Розслідування: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Методика: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман,
 Адміністрація проекту: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман,
 Ресурси: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Нагляд: Сидоренко Роман, Жураковська Ірина
 Підтвердження: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Візуалізація: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман
 Написання: Жураковська Ірина, Сидоренко Роман

Список бібліографічного опису:

1. Гордополов В.Ю. (2018) Методологічні положення бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій підприємств. *Агросвіт*, № 13. С. 15–27.
2. Коваль Л., Коваль М. (2016). Проблеми митної вартості товарів в контексті гармонізації обліку та оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*, 4, 109-116.
3. Матвеев М., Лебедченко В., Гайдай Г. (2022) Регулювання ЗЕД в умовах війни. *Наукові перспективи*. No 5 (23). С. 232–245. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-232-245](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-232-245)
4. Оляднічук Н. (2017) Облік експортно-імпортних операцій. *Облік і фінанси*. № 1 (75). С. 48-56.
5. Плекан М., Мартинюк В. (2022). Особливості обліку та оподаткування експортно-імпортних операцій в умовах війни. *Економіка та суспільство*. №45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-30>
6. Податковий кодекс України від 2.12.2010р.No 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.05.2023)
7. Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 01.05.2023)
8. Юр'єва П., Микитенко, Т. (2022). зовнішньоекономічна діяльність та особливості її оподаткування: теоретичні аспекти. *Економіка та суспільство*, 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>

References

1. Hordopolov V.Yu. (2018) Metodologichni polozhennia bukhgalterskoho obliku eksportno-importnykh operatsii pidpriemstv. *Ahrosvit*, # 13. S. 15–27.
2. Koval L., Koval M. (2016). Problemy mytnoi vartosti tovariv v konteksti harmonizatsii obliku ta opodatкування zovnishnoekonomichnoi diialnosti. *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, 4, 109-116.
3. Matveiev M., Lebedchenko V., Haidai H. (2022) Rehuliuвання ZED v umovakh viiny. *Naukovi perspektivy*. No 5 (23). S. 232–245. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-232-245](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-232-245)
4. Oliadnichuk N. (2017) Oblik eksportno-importnykh operatsii. *Oblik i finansy*. # 1 (75). S. 48-56.
5. Plekan M., Martyniuk V. (2022). Osoblyvosti obliku ta opodatкування eksportno-importnykh operatsii v umovakh viiny. *Ekonomika ta suspilstvo*. #45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-30>
6. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 2.12.2010r.No 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (data zvernennia: 01.05.2023)
7. Struktura zovnishnoi torhivli posluhamy za vydamy. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/>(data zvernennia: 01.05.2023)
8. Yurieva P., Mykytenko, T. (2022). zovnishnoekonomichna diialnist ta osoblyvosti yii opodatкування: teoretychni aspekty. *Ekonomika ta suspilstvo*, 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>

Дата подання публікації 25.04.2023р.